

"Egentligen skulle man säga ifrån"

Inger Edquist

Denna artikel är ett litet blodprov på hur en grupp ungdomar i Örebro ser på föreningsgården och på sin egen situation. Det är ett endast lätt redigerat samtal med och mellan ungdomarna.

Ungdomarna verkar kanske ytliga, fångade i schabloner, föga konstruktiva. Javisst, men deras hållning är en del av förutsättningarna för fritidsverksamheten.

Debatten om fritidsverksamhetens inriktning och innehåll måste utgå från klart redovisade politiska och sociala ambitioner. Men den måste också utgå från den sociala verkligheten. Ungdomarna i denna intervju förmedlar ett stycke av den verkligheten.

Författaren till artikeln är utredningssekreterare i Örebro kommun.

Det är sommar i Markbacken i Örebro. Utanför föreningsgården sitter femton ungdomar mellan 15 och 20 år. De är "gänget". De, som går på föreningsgården ibland, men ofta inte vill eller får komma in.

— Vi träffas här utanför, säger Björn. Sitter och snackar, tar några bers och försöker komma på något att göra. Några av oss har jobb. Ett par stycken pluggar på vintrarna. Några är arbetslösa.

För Björn och hans gäng känns gårdsverksamheten främmande. Man är litet för gammal. Man har "gjort bort sig" några gånger. De flesta är igenkända av gårdspersonalen som de, som skapar dålig stämning bland de andra ungdomarna. I bostadsområdet har några av ungdomarna kommit i konflikt med grannar i trappuppgångarna

och husen intill. Allt för ofta, sägs det, är det fest hos dem, som har egen lägenhet. Det dricks för mycket öl. Stereon är ofta på för högt, och springet i trapporna när 10 till 20 samlas hos Anders eller Björn en lördagskväll har blivit störande.

— Vi vill ha något vettigt att göra, fortsätter Björn. Gården fungerar inte för oss. Visst ordnar man mycket för de yngre. Men vi känner oss inte hemma längre.

— Allt är förbjudet för oss, säger Anders, en annan av grabbarna i gänget. Vi får inte röka mer än i kaféet. Vi får inte sitta som vi vill — då kommer det genast någon av ledarna och skriker åt oss att slänga ner fötterna från bordet, ta av oss jackorna eller se mer hyfsade ut — hur man nu gör det.

— Sen är det "bersen" förstås, fyller Björn på. När vi kommer heter det alltid att vi har druckit. Ibland har de (ledarna) rätt. Men ibland skriker de om bersen i rena vanan.

— Vi saknar nå'n som snackar med oss, säger flera i gruppen. Någon som bryr sig om oss. Ledarna har oftast inte tid. Deras tid går åt till de yngre, till att fika och snacka med varandra eller till kelgrisarna i gårdsrådet.

Påverka och ta ansvar

Gårdsrådet — har de ändå inte valt det själva?

— Jo, det kanske vi har. Men vi bryr oss inte så mycket om det. Man tar någon man vet går på gården ofta. Om han eller hon sen är bra eller dålig. Det bryr vi oss ofta inte om.

— Vi kanske inte går så mycket själva för att göra det bättre på gården, fortsätter ungdomarna. Men vi vet inte var vi ska börja. Och finns det en bra idé är det alltid ont om pengar.

Några av ungdomarna anser att det var bättre för några år sedan. Då fanns det mer pengar att ordna arrangemang för.

— Jag kommer i alla fall ihåg att det hände mer, säger Lotta. Vi hade popband och flera aktiviteter. Nu har det blivit för dyrt med det mesta. Ta till exempel hajkerna, som säkert många tycker är kul. De kostar kanske 150 kronor. Vem har lust att slänga ut det?

Men det är inte bara gårdens verksamhet, som kostar för ungdomarna. Tristessen och sysslolösheten är också dyr.

— På helgerna blåser det ofta en tre- fyrahundra, säger flera av ungdomarna. Man måste ha öl, käk, soppa till bilen, cigaretter och mat. Ofta blir det också så att vi köper en del skivor och kläder till helgerna. Ibland behöver vi det inte, men det är kul att få något nytt.

Vi talar om att det förs en ganska intensiv diskussion bland politiker, fritidsledare och socialarbetarna om hur gårdarna ska fungera. Föreningslivets roll har också accentuerats starkt i den debatten.

De flesta av ungdomarna reagerar med ett kanske när vi talar om mer föreningsaktivitet i gårdslokalerna. Idag känns föreningarna främmande. De är grupper, som abonnerar på några av gårdens lokaler, men knappast har kontakt med den stora gruppen i ungdomscaféet.

— Det vore kul med något som vände sig just till oss, säger Lotta. Men då skulle man veta att några andra i gänget också hängde med. Vi har ingenting emot föreningar. Fast det beror naturligtvis på vad de sysslar med. Och att ledarna verkligen har tid för oss och våra idéer också.

Tanken på politiska ungdomsföreningar på gårdarna slås bort av ett par av ungdomarna, som säger sig "inte ha för fem öre intresse för politik". Men de får inte stå oemotsagda:

— Det beror på, menar Lasse. Alla partier ljuger lika bra. Men man vill försöka hänga med. Skatter intresserar mig. Jag vill ha reda på hur det ligger till med löner och skatter och sånt där.

Anders påminner om att de berörs av en fråga, som kommungubbarna sysslar med just nu. Det är skogen utanför området, den s k Varbergasko-

gen, som diskuterats på förstasidorna i lokalpressen under sommaren.

— Egentligen borde man säga ifrån, menar han. Det är vår skog. Vi brukar ofta sticka ut i skogen och snacka. Skogen och områdena kring Karlslunds gård är det bästa som finns i Örebro. Där är det skönt att vara. Där kan man koppla av och känna att det är skönt i naturen.

— Men inte ens där får vi vara ifred, säger Björn. Sitter vi vid cykelbanan får vi alltid höra att vi måste plocka rent efter oss. Och då blir vi naturligtvis förbannade. När inte de äldre litar på oss reagerar vi oftast med att lämna skogen precis lika nedskitad som de väntar sig att vi ska göra. När vi lämnas ifred är vi rädda om naturen. För vi trivs där.

Det måste vara kul!

Också dansen kommer upp i diskussionen. De flesta av ungdomarna dansar inte alls sedan de ansett sig för gamla för joggandet på ungdoms-diskoteket.

— Vi skulle tycka det var kul med mera dans, säger flera av flickorna. Men killarna kan inte. Och då blir de inte intresserade. Grabbarna menar att de ofta känner sig löjliga när det blir dags för dans. De har inte vågat gå med i danskurser, och vill då inte ställa upp när det ställs krav på dem att bjuda upp och kanske dansa på ett halvtomt dansgolv, där kompisarna står och tittar på.

Kontakterna med vuxna är också dåliga. Många bor inte längre hemma. De andra sticker ut så fort de får chansen och träffas hos de i gänget som haft turen att få egen lägenhet.

— Några andra vuxna än våra föräldrar har vi knappast kontakt med. I jobbet håller vi oss ofta för oss själva, och det är knappast någon "Svensson" som tar kontakt med oss. De enda äldre vi brukar snacka med är ett par "alkisar", som dyker upp när vi sitter utanför kiosken och "bersar".

Tanken på fler vuxna på gårdarna är fortfarande främmande. Visst vill man gärna se olika generationer, men ungdomarna tror knappast att de som kommit några år över tjugo skulle känna sig hemma på till exempel ungdomscaféet. Det är

ju redan så att de själva börjar känna sig för gamla. Och den vanlige "Svensson" skulle nog känna sig psykad om han satte sig ensam i caféet.

Bland bänkarna, planteringarna, parksofforna och ölkassarna i Markbackens centrum fortsätter diskussionen om en fritid med mera innehåll för ungdomarna i området. Förslagen är många:

- miniracing
- mopedbana för de yngre
- hajker och kanoting som inte blir för dyrt
- fler ledare med mera tid

Något riktigt svar på hur aktiviteterna ska ordnas och vem som ska ta ansvaret för att det händer något kan vi inte ge. Men kravet är tydligt: Mer aktivitet och mer att göra behövs — eller som Anders avslutar diskussionen:

— Visst skulle man kunna låta bli att dricka öl en lördag. Men då måste det hända något kul... och då ska det vara något riktigt kul!

asf ARBETARSKYDDSFONDENS STIPENDIEPROGRAM UNDER 1976

Arbetskyddsfonden, som ger bidrag till forskning och utveckling, utbildning och upplysning på arbetsmiljöområdet, har beslutat inrätta stipendier för studier och/eller forskningsarbete vid utländskt institut (universitet eller forskningslaboratorium). Studierna/forskningsarbetet skall påbörjas under 1976 och avse en tid av 6—12 månader.

Två utlandsstipendier för studier av KEMISKA HÄLSORISKER,

inom i första hand områdena industriell toxikologi, mätteknik (provtagnings- och analysteknik), eliminationsmekanism eller motsvarande. Stipendierna är företädesvis avsedda för kemister och biokemister med teknisk, medicinsk eller naturvetenskaplig bakgrund.

Ett utlandsstipendium för studier av ARBETSOVLCKSFAII,

som ett led i ASF:s arbete att intensifiera ansträngningarna för bekämpning av olycksfall i arbetslivet. Stipendiet är företädesvis avsett för en inom området praktiskt skolad person med intresse för säkerhetsproblem i arbetsmiljön (tekniker, ingenjör el likn) eller en person med erfarenhet av egen forskning inom området.

Ett utlandsstipendium för studier i EPIDEMIOLOGI

Stipendiet avser företädesvis en statistiker och/eller medicinare, gärna med erfarenhet av svenska register (cancerregistret, befolkningsregistret eller liknande) och med intresse för yrkesepidemiologiska frågeställningar.

Ett utlandsstipendium för studier i INDUSTRIELL ERGONOMI

Forskningsarbetet bör avse utveckling och anpassning av tekniska system eller komponenter till humanvetenskapliga krav i den industriella produktionsmiljön. Stipendiet är företädesvis avsett för en person med ergonomiska, arbetsfysiologiska eller arbetspsykologiska kunskaper (ingenjör, ergonom el motsv).

I ansökan skall anges vid vilket institut som studierna/forskningsarbetet kommer att bedrivas (intyg bör föreligga från institutionschefen att arbetsplats och utrustning ställs till sökandes föfogande). Vidare skall uppgifter lämnas om forskningshandledare, en beskrivning av forskningsuppgiften, tidplan samt planer efter återkomsten till Sverige. Ersättning utgår för resor, uppehälle samt övriga kostnader som är förenade med vistelsen i utlandet. Till ansökan skall fogas betygsskrifter liksom förteckning över praktisk verksamhet, publicerade arbeten samt övriga handlingar som den sökande önskar åberopa.

Ansökan skall vara fonden tillhanda senast 1975-11-30. Ansökningshandlingar erhålles från arbetskyddsfondens kansli.

Ytterligare upplysningar lämnas av Carin Hultin, Arbetskyddsfonden (ASF), Wenner-Gren Center, Sveavägen 166, 8 tr, 113 46 STOCKHOLM. Tel. 08/15 13 00.